

کتاب‌شناسی فهرست‌های انتشار یافته در ایران در سال ۱۳۸۱

مجموعه در دست فهرست‌نگاری است.
تهران - فهرستواره کتاب‌های فارسی.
فهرستواره کتاب‌های فارسی / به کوشش احمد منزوی -
تهران: مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، ۱۳۸۱،
جلد ۶ = ۹۰۸ ص.
شابک ۹۶۴-۷۰۲۵-۰۶-۸

فهرستواره شامل تمام کتاب‌های
فارسی اعم از کتاب‌ها و رساله‌ها می‌باشد
که از قدیم‌ترین دوره‌ها تا پایان چاپ سنگی
دربرمی‌گیرد و برحسب موضوع طبقه‌بندی
شده و هر موضوع به ترتیب الفبایی نام اثر
تنظیم گردیده است. جلد ششم شامل دو
موضوع فلسفه - حکمت و فلسفه عملی
(تهذیب اخلاق، تدبیر منزل، کشورداری)
است. در این مجلد پس از مقدمه فهرستی
با عنوان «اختصارات از منابع» آمده است
که منابع مورد استفاده را به صورت الفبایی
ارائه می‌کند. در زیر نام هر اثر، ابتدا نام
مؤلف و سپس مختصری درباره کتاب و
فصل‌ها و باب‌های آن آورده می‌شود و در
پایان به منابع مورد نظر برای آن اثر اشاره
می‌گردد. در انتهای کتاب نمایه‌ها در دو
قسمت: الفبایی نام نگارندگان و نام
کتاب‌ها ارائه شده است.

تهران - کتابخانه ملی جمهوری اسلامی
ایران.

فهرست نسخ خطی کتابخانه ملی جمهوری اسلامی
ایران (ج ۱۸) / فراهم آورنده زهره معیری؛ با نظارت
حسین‌الله عظیمی - تهران: کتابخانه ملی جمهوری
اسلامی ایران، ۱۳۸۱، ج ۱۸ = ۴۱۰ ص.

شابک ۹۶۴-۴۴۶-۰۸۰-۴
جلد هیجدهم فهرست نسخه‌های
خطی کتابخانه ملی ایران از شماره ۴۱۰۱
الی ۴۴۰۰ در ادامه کتاب‌های عربی در ۲۵۶
عنوان به چاپ رسید. این جلد نیز مانند
جلدهای ۱۶ و ۱۷ با بهره گرفتن از روش
جدید فهرست‌نگاری تهیه شده است.
شیوه تنظیم فهرست بر اساس شماره
ردیف نسخه در قفسه می‌باشد. در معرفی
هر کتاب ابتدا نام مؤلف به صورت مستند

۱. فهرست نسخه‌های خطی مجموعه
صدر هاشمی. (۵ نسخه).
۲. نسخه‌های برگزیده از فهرست
اجمالی کتاب‌های خطی کتابخانه مرکزی
دانشگاه اصفهان. (۶۱ نسخه).
۳. فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه
ابن مسکویه. (۵۷ نسخه).
۴. فهرست نسخه‌های خطی دانشگاه
اصفهان که قبلاً استاد ایرج افشار و مرحوم
محمدتقی دانش‌پژوه آن را به چاپ
رسانده‌اند. (۲۸ نسخه).

تهران - کتابخانه، موزه و مرکز اسناد
مجلس شورای اسلامی.

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس شورای
اسلامی / تألیف محمد طباطبایی بهبهانی (منصور)؛ با
نظارت و مقدمه عبدالحسین حائری - تهران: کتابخانه،
موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۱،
ج ۲۳/۱ = ۵۰۲ ص.

شابک ۹۶۴-۶۶۹-۰۳۱-۹
جلد اول از مجلد ۲۴ فهرست نسخه‌های
خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی که
مربوط به کتاب‌های اهدایی سید
محمدصادق طباطبایی می‌باشد به چاپ
رسیده است. در این جلد ۷۱۶ عنوان نسخه
خطی در دو بخش کتابشناسی و
نسخه‌شناسی معرفی شده است در مقدمه
استاد عبدالحسین حائری می‌نویسد:
«مجموعه اهدایی طباطبایی از نظر کمیت و
کیفیت نفیس‌ترین مجموعه اهدایی به کتابخانه
مجلس و از نفیس‌ترین مجموعه‌هایی است
که به کتابخانه‌های ایران اهداء شده است».
تعداد نسخه‌های خطی این مجموعه
۱۴۳۳ جلد می‌باشد و جلد دوم از این

گنجینه‌های نسخه‌های خطی در هر کشوری
از اهمیتی خاص برخوردار است. کشورهای
با پیشینه فرهنگی غنی علاوه بر بالیدن به این
ذخایر فرهنگی در احیاء و معرفی این نقایس از
هیچ کوششی فروگذار نمی‌کنند. بنابر آنچه
در منابع آمده است کشور ایران پس از ترکیه
بیشترین تعداد نسخه‌های خطی را در بردارد
و خوشبختانه در چند دهه اخیر توجه خاصی
به معرفی و انتشار این مجموعه‌ها شده است.
نشریه «نامه بهارستان» در نظر دارد که در
دفتر دوم هر سال فهرست‌های نسخه‌های
خطی چاپ شده همان سال را جهت
اطلاع‌رسانی به پژوهشگران معرفی نماید.
مقاله حاضر به معرفی فهرست‌های نسخه‌های
خطی که در طول سال ۱۳۸۱ در ایران
به چاپ رسیده است (اعم از مربوط به
ایران یا خارج از ایران باشد) می‌پردازد و
ادامه کتاب‌شناسی فهرست‌های چاپ شده
سال‌های ۱۳۷۹ - ۱۳۸۰ می‌باشد که در دفتر
چهارم همین نشریه به چاپ رسیده است.
فهرست‌های سال‌های پیش از ۱۳۷۹ در
کتاب «گنجینه‌های دست‌نویس‌های
اسلامی در ایران»^۱ به چاپ رسیده است.

فهرست‌های مربوط به مجموعه‌های داخل کشور

اصفهان - چند مجموعه خطی.

«فهرست نسخه‌های خطی چند مجموعه در اصفهان»
از مرتضی تیموری / به کوشش ایرج افشار؛ با همکاری
کریم اصفهانیان - تهران: بنیاد موقوفات
دکتر محمود افشار یزدی، ۱۳۸۱، ج ۱۲، ۱۱۴، ۱۱۶.
این مجموعه‌ها به ترتیب عبارت
است از:

۱. هادی شریفی، گنجینه‌های دست‌نویس‌های اسلامی در ایران، ترجمه و تصحیحات و افزوده‌ها از احمد رضا رحیمی ریس. - تهران: کتابخانه مجلس شورای اسلامی
مؤسسه نشر فهرستگان، ۱۳۷۹.

شده ذکر می‌شود، سپس نام کتاب، تکرار نام مؤلف، نام کاتب و تاریخ کتابت می‌آید. پس از معرفی کتاب و ذکر توضیحات لازم درباره مطالب کتاب، آغاز و انجام نسخه نوشته می‌شود. پس از آن ویژگی‌های نسخه‌شناسی مانند: تعداد برگ، سطر، جلد، آرایش‌های جلد و نسخه، حواشی، مهرها و یادداشت‌های تملک هر یک جداگانه ذکر می‌گردد و در انتها موضوع کتاب با استفاده از «سرعنوان‌های موضوعی فارسی» آورده می‌شود. لازم به ذکر است که پس از ذکر موضوع، شماره پیشین نسخه‌ها قید گردیده است. در پایان، برای سهولت دسترسی چند فهرست راهنما ارائه شده است:

۱. نمایه مؤلف؛ ۲. نمایه کاتب؛ ۳. نمایه عنوان؛ ۴. نمایه موضوعی.

تهران - کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.

فهرست نسخ خطی کتابخانه ملی ایران (ج ۱۹) / تحقیق و تدوین زهره معیری و امیره ضمیری؛ با نظارت حبیب‌الله عظیمی... تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۱، ج ۱۹ = ۴۱۰ ص.

شابک ۸-۰۸۹-۴۴۶-۹۶۴

جلد نوزدهم فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه ملی بخش نسخه‌های خطی عربی از شماره ۴۴۰۱ الی ۴۷۰۰ در ۳۴۲ عنوان به چاپ رسیده است. فهرست این جلد را از شماره ۴۴۰۰ الی ۴۶۳۲ زهره معیری و از شماره ۴۶۳۳ الی ۴۷۰۰ را امیره ضمیری تهیه کرده است و مانند چهار جلد پیشین با تغییراتی در شیوه ارائه اطلاعات و با مستند کردن نام مؤلف و موضوع فهرست نویسی انجام شده است.

تهران - کتابخانه سید محمد تقی حکیم.
فهرست الفبایی کتب خطی کتابخانه آیت الله سید محمد تقی حکیم (وابسته به کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی) / گردآوری محمد وفادار مرادی. نشریه کتابداری و اطلاع‌رسانی، فصلنامه کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، ج ۳ (زمستان ۱۳۷۹)، ش ۴: ۸۵-۱۰۸.

فهرست حاضر به معرفی نسخه‌های خطی

کتابخانه آیت الله سید محمد تقی حکیم پرداخته است. این مجموعه شامل ۱۱۵ عنوان کتاب و رساله خطی در ۹۷ جلد می‌باشد که بخش اعظم آن توسط خاندان جزائری شوشتری تألیف و کتابت شده است. در پایان فهرست عکس نمونه‌هایی از کتب خطی مندرج در فهرست، ارائه شده است.

چالوس - مدرسه امام صادق (ع).

فهرست نسخه‌های خطی مدرسه امام صادق (ع) چالوس / تألیف محمود طیار مراغی... تهران: مرکز نشر میراث مکتوب، ۱۳۸۱، ۳۸۹ ص.

شابک ۶-۶۱-۶۷۸۱-۹۶۴

فهرست حاضر شامل ۷۰۰ جلد نسخه خطی در ۴۳۲ عنوان می‌باشد که در میان آنها شمار قابل توجهی از آثار علما و مفاخر محلی به چشم می‌خورد. در مقدمه فهرست ابتدا مختصری درباره تاریخ شهرستان چالوس به قلم سید رفیع‌الدین موسوی نگاشته شده است. سپس مؤلف شیوه فهرست‌نگاری کتاب را توضیح می‌دهد. این فهرست بر اساس الفبای نام کتاب تنظیم شده و معرفی هر نسخه در دو بخش کتابشناسی و نسخه‌شناسی انجام گردیده است. فهرست شامل سه بخش است: ۱. فهرست نسخه‌های خطی در دو قسمت: الف- کتاب‌های مستقل، ب- مجموعه‌ها.

در قسمت اول در زیر نام هر اثر نسخه‌های مختلف موجود از آن اثر در مجموعه آورده شده و هر یک با ذکر شماره راهنما (شماره ردیف قفسه) از نظر نسخه‌شناسی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. همچنین چنانچه نسخه‌ای از آن اثر در مجموعه‌ها نیز موجود بوده در آن قسمت نیز به‌طور مستقل معرفی شده است.

۲. فهرست نسخه‌های عکسی: در این بخش تعداد ۱۷ جلد نسخه عکسی معرفی گردیده است.

۳. فهرست اسناد و مدارک: در این بخش ۴۰ سند معرفی شده است.

در پایان در بخش نمایه‌ها فهرست‌های گوناگونی برای سهولت دسترسی محققان تهیه شده که عبارت است از:

۱. فهرست الفبایی نام کتاب‌ها؛
۲. فهرست موضوعی کتاب‌ها؛ ۳. فهرست پدیدآورنده‌ها؛ ۴. فهرست جای‌ها؛ ۵. فهرست اهدا کنندگان.

لازم به ذکر است که فهرست منابع و مأخذ در دو قسمت کتاب به چاپ رسیده است. در پایان تصویر برخی از صفحات نسخه‌ها به صورت نمونه به چاپ رسیده است.

قائن - کتابخانه‌های قائن.

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه های قائن / نگارش سید جعفر حسینی اشکوری... قم: مجمع ذخائر اسلامی، ۱۳۸۱، ۲۵۶ ص.

شابک ۸-۷۸-۶۷۶۷-۹۶۴

در این فهرست نسخه‌های کتابخانه‌های زیر معرفی شده‌اند:

۱. کتابخانه مدرسه جعفریه (۲۰۱ نسخه).
۲. کتابخانه سید حسین امام مشهور به فقیه (۳۴ نسخه).

۳. کتابخانه عمومی اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی (ذکر بهشتی) (۱۶ نسخه).

در این فهرست هر یک از کتابخانه‌ها به صورت مستقل فهرست‌نگاری شده و در ابتدای هر یک، توضیح مختصری درباره آن کتابخانه‌ها آمده است.

قم - کتابخانه مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی.

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی تهیه و تحقیق از علی صدرایی خویی، علی اوسط ناطقی و رمضانعلی انتظاری. قم: بوستان کتاب (انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۸۱، ج ۱ = ۵۶۱۴ ص.

مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی وابسته به دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم در سال ۱۳۶۲ بنیانگذاری شده است. فعالیت‌های پژوهشی این مرکز به هشت عنوان کلی تقسیم شده است که یکی از آنها «ارائه خدمات تحقیقاتی و اطلاع‌رسانی علوم اسلامی» است. این مرکز در ارائه خدمات خود از کتابخانه‌ها کمک می‌گیرد. این دفتر دارای چند کتابخانه است که یکی از آنها «کتابخانه مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی» می‌باشد. در این کتابخانه تعدادی کتاب و نسخه خطی موجود است که

جلود ۱۰۳۰ نسخه خطی و ۲۵۰ نسخه عکسی را در بردارد. کتاب حاضر جلد اول از فهرست نسخه‌های خطی این مرکز می‌باشد که از شماره ۱ الی ۷۰۰ را در بردارد. جلد دوم در ادامه معرفی فهرست نسخه‌های خطی و عکسی همراه با فهرست‌های پایانی منتشر خواهد شد. تنظیم نسخه‌ها بر اساس شماره ردیف می‌باشد و هر نسخه در دو بخش کتابشناسی و نسخه‌شناسی معرفی شده است. در بخش کتاب‌شناسی بخش‌های زیر معرفی شده است:

شماره ردیف، نام کتاب، موضوع و زبان اثر. نام نویسنده همراه با سال وفات یا دوره زندگی مؤلف، سپس منابع معرفی گردیده و پس از آن مختصری درباره نسخه توضیح داده شده و در صورت لزوم فهرست مطالب و ابواب آن نام برده شده است. و در انتهای بخش کتاب‌شناسی مختصری از آغاز و انجام نسخه نوشته شده است. در بخش نسخه‌شناسی نوع خط، کاتب، تاریخ کاتب، محل کاتب، تزینات داخل نسخه، حواشی، مهرها و یادداشت‌های تملک و افزوده ذکر گردیده و به نوع جلد و تزینات آن، تعداد اوراق، اندازه و تعداد سطر اشاره شده است.

مجموعه‌ها: هر رساله جداگانه معرفی شده و در پایان آن اطلاعات نسخه‌شناسی نوشته شده است. کتاب حاضر فهرست‌های پایانی ندارد و به انتهای جلد دوم که منتشر می‌شود ارجاع داده شده است.

قم - کتابخانه بزرگ آیت الله مرعشی نجفی (ره).

فهرست نسخه‌های خطی ترکی کتابخانه بزرگ حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی/ نگارش حسین مفتحی، به سرپرستی دکتر سید محمود مرعشی - قم، کتابخانه بزرگ آیت الله العظمی مرعشی نجفی، ۱۳۸۱، ج ۱ = ۳۷۵ ص.

شابک ۶-۱۲۱-۸۹-۹۶۴

جلد اول فهرست نسخه‌های خطی ترکی کتابخانه بزرگ آیت الله العظمی مرعشی نجفی شامل ۲۱۴ جلد نسخه خطی به چاپ رسیده است. نسخه‌های ترکی در مجلدات

سی گانه (۳۰-۱) فهرست نسخه‌های خطی همین کتابخانه پیش ازین معرفی شده‌اند و بعضی از آنها نیز به ویژه در میان مجموعه‌ها معرفی نشده‌اند. همچنین علاوه بر «ترکی عثمانی» آثاری با لهجه‌های «آذری»، «جعفتای» و «ازبکی» نیز معرفی شده است. تنظیم فهرست بر اساس القاب نام کتاب صورت گرفته است و مانند مجلدات ۲۸ تا ۳۰ فهرست نگاری شده است.

در پایان، ابتدا کتاب‌شناسی مأخذ و منابع فهرست نگاری به ترتیب القاب نام نویسنده آورده شده است. سپس: ۱. فهرست القبابی نسخه‌های خطی؛ ۲. فهرست القبابی پدیدآوران؛ ۳. فهرست القبابی موضوعات؛ ۴. فهرست القبابی کاتبان؛ ۵. فهرست نام کتاب‌ها به زبان اصلی «آوانگاری ترکی استانبولی» تهیه و به چاپ رسیده است. در پایان نسخه تصاویر عکسی از برخی نسخه‌ها به عنوان نمونه آورده شده است.

قم - کتابخانه آیت الله سید محمد اردبیلی. فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مفتی الشیعه (قم، ایران) / نگارش سید احمد حسینی - قم: مجمع ذخائر اسلامی، ۱۳۸۱، ۱۳۱ ص.

شابک ۹-۷۲-۶۷۶۷-۹۶۴

فهرست حاضر مربوط به نسخه‌های خطی کتابخانه آیت الله سید محمد مفتی الشیعه اردبیلی می‌باشد که در طی تحصیل و تدریس در نجف اشرف خریداری نموده است که مجموعاً صد و ده نسخه می‌باشد که در این فهرست معرفی شده است. نویسنده توجه را به آثاری که از خانواده باقی مانده و نسخه‌هایی که به خط مرحوم سید ابوالقاسم محرز اصفهانی نگاشته شده جلب می‌کند که نسخه‌هایی منحصر و ارزنده می‌باشند. پیش از این هفتاد و سه نسخه از این کتابخانه را مرحوم شیخ محمد هادی امینی به صورت مختصر در چهار شماره از مجله العدل که در نجف اشرف به چاپ رسیده، معرفی کرده است. روش تنظیم فهرست به ترتیب شماره می‌باشد و نسخه‌ها در دو بخش کتابشناسی و نسخه‌شناسی معرفی شده است. در

پایان پنج فهرست برای دسترسی سریع پژوهشگران تهیه شده است. ۱. فهرست القبابی کتاب‌ها؛ ۲. فهرست موضوعی کتاب‌ها؛ ۳. فهرست مؤلفین کتاب‌ها؛ ۴. فهرست اعلام و اشخاص؛ ۵. فهرست جاها و امکنه. تصاویر برخی از نسخه‌ها به صورت نمونه آورده شده است.

قم - مرکز احیاء میراث اسلامی.

فهرست نسخه‌های خطی مرکز احیاء میراث اسلامی / نگارش سید احمد حسینی اشکوری - قم: مرکز احیاء التراث الاسلامی، ۱۳۸۱، ج ۲ = ۲۶۷ ص.

شابک ۰-۶-۹۳۳۹۷-۹۶۴

جلد چهارم فهرست نسخه‌های خطی مرکز احیاء میراث اسلامی، شامل ۴۰۰ جلد نسخه خطی به چاپ رسید. این جلد از شماره ۱۲۰۱ الی ۱۶۰۰ را در بر می‌گیرد. نسخه‌های خطی در دو بخش کتابشناسی و نسخه‌شناسی معرفی شده‌اند و تصاویر برخی از صفحات نسخه‌های مهم در لابلای اوراق کتاب به صورت نمونه آورده شده است. در پایان فهرست القبابی نام کتاب‌ها آورده شده است.

کاشان - کتابخانه فرهنگ و ارشاد اسلامی.

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه فرهنگ و ارشاد اسلامی / نگارش سید احمد حسینی اشکوری - قم: مجمع ذخائر اسلامی، ۱۳۸۱، ۱۲۰ ص.

شابک ۱-۷۶-۶۷۶۷-۹۶۴

این فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه فرهنگ و ارشاد اسلامی کاشان را شامل ۱۱۰ جلد نسخه خطی در بر می‌گیرد. اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی کاشان دارای ۸ کتابخانه عمومی وابسته است که عبارت‌اند از: ۱. کتابخانه عمومی انجمن آثار ملی، امیرکبیر، ملامحسن فیض کاشانی، قمصر، علوی، ۲۲ بهمن، بزرگ و سن سن. در این فهرست نسخه‌ها در دو بخش کتابشناسی و نسخه‌شناسی معرفی شده‌اند و تصاویری از برخی از صفحات نسخه‌های خطی مشهور در لابه‌لای فهرست آورده شده است. در پایان برای سهولت دسترسی مراجعان پنج فهرست تهیه شده است:

۱. فهرست الفبایی نام کتاب‌ها؛
۲. فهرست موضوعی کتاب‌ها؛ ۳. فهرست مؤلفین کتاب‌ها؛ ۴. فهرست اعلام و اشخاص؛ ۵. فهرست جاها و امکنه.

کرمانشاه - کتابخانه مدرسه آیت الله بروجردی.

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مدرسه آیت الله بروجردی/نگارش سید احمد حسینی اشکوری. - قم: مجمع ذخائر اسلامی، ۱۳۸۰، ۱۳۹ ص.

شابک ۹۶۴-۰۶-۱۰۰۸-۰۳

فهرست حاضر مجموع ۱۴۳ نسخه خطی را در بردارد که تعداد ۲۱ جلد آن مجموعه رسائل می‌باشد. روش تنظیم نسخه‌ها بر اساس شماره می‌باشد که در دو بخش کتاب‌شناسی و نسخه‌شناسی معرفی شده‌اند. در پایان پنج فهرست برای سهولت دستیابی تهیه شده است. ۱. فهرست الفبایی کتاب‌ها؛ ۲. فهرست موضوعی کتاب‌ها؛ ۳. فهرست مؤلفان کتاب‌ها؛ ۴. فهرست نام اشخاص؛ ۵. فهرست جاها و امکنه. تصویر برخی از صفحات نسخه‌ها در لابلای اوراق به عنوان نمونه آورده شده است.

کرمانشاه - خاندان میبیدی.

فهرست نسخه‌های خطی خاندان میبیدی/نگارش سید احمد حسینی اشکوری. - قم: مجمع ذخائر اسلامی، ۱۳۸۱، ۳۲۴ ص.

شابک ۹۶۴-۶۷۶۷-۷۲-۹

فهرست نسخه‌های خطی خاندان میبیدی در دو بخش به چاپ رسید:

بخش اول: نسخه‌های خطی کرمانشاه: تعدادی از نسخه‌های مربوط به مرحوم میبیدی بزرگ است که پس از وی به فرزندانش رسیده و با گذشت زمان بر تعداد آنها افزوده شده است. در حال حاضر در حدود ۱۵۱ نسخه خطی این کتابخانه در غرفه‌ای جنب مسجد میبیدی در کرمانشاه نگهداری می‌شود. این نسخه‌ها مربوط به کتابخانه شخصی حجة الاسلام سید علی میبیدی می‌باشد.

بخش دوم: نسخه‌های خطی مشهد مقدس: مجموعه نسخه‌های خطی کتابخانه شخصی حجة الاسلام ناصر میبیدی است و حدود ۶۵ نسخه خطی را در بردارد.

هر دو مجموعه به طور جداگانه در دو بخش کتاب‌شناسی و نسخه‌شناسی معرفی شده است و مجموعاً ۳۲۴ عنوان را در بر دارد.

در پایان برای سهولت دسترسی پنج فهرست تهیه شده است به ترتیب:

۱. فهرست الفبایی نام کتاب‌ها؛
۲. فهرست موضوعی کتاب‌ها؛ ۳. فهرست مؤلفین؛ ۴. فهرست اعلام و اشخاص؛ ۵. فهرست جاها و امکنه.

گلبایگان - کتابخانه‌های گلبایگان.

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه‌های گلبایگان/نگارش سید جعفر حسینی اشکوری. - قم: مجمع ذخائر اسلامی، ۱۳۸۱، ۲۸۰ ص.

شابک ۹۶۴-۶۷۶۷-۷۴-۵

این فهرست شامل فهرست نسخه‌های خطی چهار کتابخانه شهر گلبایگان است. مجموعه نسخه‌های خطی این کتابخانه‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار هستند، زیرا در درازننده تألیفات و خطوط علمای محلی هستند که نامی از آنها در مصادر تراجم و شرح حال‌ها به چشم نمی‌خورد. کتابخانه‌ها به صورت مستقل فهرست‌نگاری شده‌اند و به ترتیب عبارت‌اند از:

۱. کتابخانه مرحوم حجة الاسلام گلبایگانی (۱۲۷۸-۱۲۸۹) دارای ۱۲۷ جلد نسخه خطی که بسیاری از آنها به خط خود وی است.

۲. کتابخانه مرحوم سید محمد حسن امام جمعه (...-۱۳۳۱ش) دارای ۷۴ نسخه خطی.

۳. کتابخانه مسجد جامع گلبایگان دارای ۲۶ نسخه خطی که تمامی آنها به خط مرحوم محمد جواد بن محمد رضا گلبایگانی و از موقوفات میرزا احمد خالصی است.

۴. کتابخانه مرحوم حاج آقا رضا سپهبدی - مرحوم لسان‌الذکرین محمد حسن بن حسینعلی مشهور به آقا بابا شهید گلبایگانی - یکی از وعاظ مهم شهر گلبایگان که کتابی به نام احسن‌المجامع در پنج مجلد تألیف کرده است. این مجلدات در کتابخانه فرزند وی حاج آقا رضا شهیدی بوده است که سپس به فرزندان وی انتقال می‌یابد و در این خاندان نگه‌داری می‌شود. در این بخش پنج جلد احسن‌المجامع معرفی شده است.

تمامی نسخه‌ها در دو بخش کتاب‌شناسی و نسخه‌شناسی معرفی شده و در پایان پنج فهرست برای سهولت دسترسی مراجعان تهیه گردیده است که عبارت‌اند از:

۱. فهرست الفبایی نام کتاب‌ها؛
۲. فهرست موضوعی کتاب‌ها؛ ۳. فهرست مؤلفین کتاب‌ها؛ ۴. فهرست اعلام و اشخاص؛ ۵. فهرست جاها و امکنه.

لازم به ذکر است که در این چهار مجموعه تعدادی اسناد تاریخی وجود دارد که در بخش پایانی کتاب تصویر آنها آمده و در ذیل هر یک به موضوع سند و نام کتابخانه اشاره شده است. **مشهد - کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد آستان قدس رضوی.**

فهرست کتب خطی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد آستان قدس رضوی/تالیف براتملی غلامی مقدم. - مشهد: سازمان کتابخانه‌ها، موزه و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، ۱۳۸۱، ۲ ج.

شابک ۹۶۴-۶۴۲۹-۱۸-۱

جلد بیست و یکم از فهرست‌های نسخه‌های خطی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد آستان قدس رضوی در موضوع ققه در دو جلد مشتمل بر ۲۸۶۰ نسخه خطی به چاپ رسیده است. روش تنظیم این فهرست بر اساس نام کتاب و به ترتیب حروف الفبا می‌باشد. مؤلف سعی کرده مواردی را که در شناسایی نسخه اصل مورد توجه می‌باشد ذکر کند. مانند: حواشی علمی و استدلالی، یادداشت بلاغ، اتمام و اجازات فقهای بزرگ، یادداشت‌های مالکیت، یادداشت‌های ظهیرها که دارای اسناد بااهمیتی از نظر فرهنگی، اجتماعی و تاریخی هستند. در انتهای جلد دوم دو فهرست نام نویسندگان و نام کاتبان دارد و در بخش انتهایی هر دو جلد تصویر برخی از صفحات نسخه‌های خطی به صورت نمونه آورده شده است.

فهرست‌های مربوط

به مجموعه‌های خارج از ایران

رباط - کتابخانه ملی رباط (الخزانة عامه).
فهرست کتابخانه ملی رباط (الخزانة عامه)/از سید محمود مرعشی نجفی. - نشریه میراث شهاب، س ۸، (تابستان ۱۳۸۱)، ش ۲: ۶۵-۸۲.

یافته است.
واتیکان - کتابخانه واتیکان.

المخطوطات العربية فی مکتبة الفاتیکان، ترجمه و تلخیص السید صادق الحسینی اشکوری. - قم: دارالهدی، ۱۳۸۱ ش، ۳۷۶ ص.

شابک ۹۶۴-۵۹۰۲-۳۱-۲

کتابخانه واتیکان یکی از کتابخانه‌های بزرگ ایتالیا است که حدود ۱,۵۰۰,۰۰۰ جلد کتاب چاپی و بیش از ۱۵۰,۰۰۰ جلد نسخه خطی را در برمی‌گیرد که اکثر آنها به زبان اروپایی و در حدود ۲۰۰۰ جلد آن به زبان عربی می‌باشد. فهرست نسخه‌های خطی عربی در دو جلد به زبان ایتالیایی در سال‌های ۱۹۳۵ و ۱۹۶۸ م. به چاپ رسیده است. فهرست حاضر ترجمه فهرستواره نسخه‌های خطی عربی اسلامی کتابخانه واتیکان می‌باشد. فهرست بر اساس شماره ترتیبی تنظیم شده است و شماره‌هایی که در این فهرست ذکر نشده در واقع در فهرست اصلی هم نبوده و نویسنده اظهار می‌دارد که احتمالاً نسخه‌های عربی غیر اسلامی بوده‌اند. در معرفی نسخه‌ها نام کتاب، نام مؤلف، تاریخ کتابت، اندازه کتاب و تعداد اوراق ذکر شده است. فهرست در پنج بخش معرفی شده است:

۱. فهرست دست‌نویس‌های عربی واتیکان، ج ۲.
۲. فهرست دست‌نویس‌های شرقی باربرینیایی (فهرست واتیکان) ج ۱، ص ۲۳۹-۲۴۷.
۳. فهرست دست‌نویس‌های عربی بورجیانی (فهرست واتیکان) ج ۱، ص ۲۴۹-۲۷۵.
۴. فهرست دست‌نویس‌های عربی روسیانی (فهرست واتیکان) ج ۱، ص ۲۷۷-۲۸۰.
۵. ضمیمه در دو صفحه (نسخه‌هایی که احتمالاً نام آن‌ها از لیست افتاده است).
- در پایان: ۱. فهرست القبایی از نام کتاب‌ها و رساله‌ها.
۲. فهرست القبایی از نام کتاب‌ها که «مرکز احیاء التراث الاسلامی» - قم برای خود میکرو فیلم تهیه کرده و به فهرست اصلی ارجاع داده است.
- اکرم مسعودی
- کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران

جهت استفاده پژوهشگران برای «مرکز احیاء میراث اسلامی» قم تهیه شده و در آن مرکز نگهداری می‌شود. همچنین دو فهرستواره از دیگر نسخه‌های خطی عربی و نیز نسخه‌های خطی فارسی که در این آکادمی وجود دارند تهیه و در ادامه این فهرست ارائه گردیده است. سپس واژه‌نامه تخصصی کتاب‌شناسی و نسخه‌شناسی ایتالیایی - فارسی ارائه شده و در انتها فهرست القبایی عنوان تمامی نسخه‌های معرفی شده در این فهرست شامل نسخه‌های خطی عربی و فارسی آورده شده است.

فهرست بدون ترتیب خاصی در دو بخش کتاب‌شناسی و نسخه‌شناسی تنظیم شده است. در این فهرست ۲۰ عنوان نسخه خطی مستقل و ۱۰ مجموعه شامل ۶۶ رساله به طور کامل معرفی شده است. تصویر برخی از صفحات نسخه‌های خطی به صورت نمونه آورده شده است. در فهرستواره نسخه‌های دیگر عربی ۷۶ نسخه شامل ۱۲۶ عنوان و در فهرستواره فارسی ۵۹ نسخه شامل ۷۵ عنوان نسخه خطی نام برده شده است.

ملتان - کتابخانه خورشید گردیزی.

فهرست نسخه‌های خطی خورشید گردیزی (ملتان - پاکستان) / نگارش سید احمد حسینی اشکوری. - قم: مجمع ذخائر اسلامی، ۱۳۸۰، ۴۹ + ۶۶ ص.

شابک ۹۶۴-۶۰۲۳۳-۷

این فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه شخصی خورشید گردیزی در شهر ملتان پاکستان را در برمی‌گیرد. این فهرست شامل ۵۵ نسخه می‌باشد که اغلب آنها دارای کیفیت عالی و از نظر فنی و تزئینی ممتاز و دارای ویژگی‌های هنری می‌باشند. کتاب‌ها در دو بخش کتاب‌شناسی و نسخه‌شناسی معرفی شده‌اند و در انتها پنج فهرست راهنما برای راهنمایی و سهولت استفاده تهیه شده است: ۱. فهرست القبایی کتاب‌ها؛ ۲. فهرست موضوعی کتاب‌ها؛ ۳. فهرست مؤلفین کتاب‌ها؛ ۴. فهرست اعلام و اشخاص؛ ۵. فهرست جاها و امکته.

در پایان کتاب ۶۶ صفحه به چاپ تصاویر رنگی از برخی صفحات نسخه‌ها اختصاص

فهرست حاضر نسخه‌های خطی نفیس در گنجینه کتابخانه ملی ریاط را در برمی‌گیرد که در مقاله: «گزارش سفر به کشور مغرب» در نشریه میراث شهاب به چاپ رسیده است. در این مقاله تعداد ۳۱۲ نسخه خطی از کتابخانه مذکور به صورت خلاصه معرفی شده است.

رم - کتابخانه آکادمی لینیچی.

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه آکادمی لینیچی (رم - ایتالیا) / ترجمه و تلخیص سید صادق حسینی اشکوری. - قم: مجمع ذخائر اسلامی، ۱۳۸۱، ۲۰۴ ص.

شابک ۹۶۴-۶۷۶۷-۲۰-۰

کتابخانه ملی لینیچی واقع در آکادمی لینیچی پس از کتابخانه واتیکان یکی از مهم‌ترین کتابخانه‌های رم و فعال‌ترین کتابخانه‌های شرق‌شناسی در ایتالیا می‌باشد. این کتابخانه در دو بخش عمومی (کتاب‌های اروپایی) و شرقی (کتاب عربی، فارسی، ترکی، و دیگر زبان‌های شرقی) کتابخانه‌ای بزرگ مشتمل بر ۶۰۰,۰۰۰ جلد کتاب می‌باشد. از این تعداد ۶۵,۰۰۰ کتاب مربوط به بخش شرقی می‌باشد. قسمت عمومی دارای ۴۰۰۰ نسخه خطی است و قسمت شرقی شامل ۳۶۰ نسخه خطی و ۱۵۰ عکسی می‌باشد. نسخه‌های خطی اسلامی این کتابخانه در سه جلد فهرست و معرفی شده است.

۱. فهرست نسخه‌های خطی بنیانگر کایتانی، تألیف ژوزف گابریلی که این مجموعه به سال ۱۹۲۶ در رم چاپ شده و نخستین فهرست نسخه‌های خطی اسلامی است که آکادمی لینیچی به چاپ رسانده است.
۲. فهرست نسخه‌های خطی عربی - اسلامی آکادمی لینیچی، تألیف پروفیسور رناتو ترابینی. در این مجموعه ۸۱ نسخه عربی - اسلامی شامل بیش از ۲۶۰ کتاب و رساله معرفی شده است.
۳. فهرست نسخه‌های خطی فارسی آکادمی لینیچی، تألیف آنجلو میشل پیه‌مونته که در آن ۵۹ نسخه خطی فارسی معرفی شده است و بیشتر آن را دیوان اشعار و ادبیات تشکیل می‌دهد. کتاب حاضر فهرست و معرفی نسخه‌های خطی عربی مهم کتابخانه از آکادمی لینیچی می‌باشد که نسخه عکسی و میکروفیلم آنها